

"AZƏRBAYCAN STANDARTLAŞDIRMA İNSTİTUTU" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXS

01.01.2024-cü ildən 31.12.2024-cü ilədək olan dövrün maliyyə hesabatlarının auditinə dair
Rəhbərliyin Məsuliyyəti Haqqında

HESABAT

**Rəhbərliyin məsuliyyəti haqqında hesabat "AZƏRBAYCAN STANDARTLAŞDIRMA
İNSTİTUTU " PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXS**

(bundan sonra "Publik Hüquqi Şəxs" adlandırılacaqdır) 31.12.2024-cü il tarixə maliyyə hesabatlarının auditi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətini müstəqil auditorların məsuliyyətindən fərqləndirmək məqsədilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik 01.01. 2024-cü ildən 31.12. 2024-cü ilədək olan dövrün maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini əks etdirən maliyyə hesabatların hazırlamasına görə məsuliyyət daşıyır.

Hesabatları hazırlayarkən Publik Hüquqi Şəxsin rəhbərliyi aşağıdakılara cavabdehdir:

- Müvafiq mühasibat uçotu prinsiplərinin seçilməsi və onun ardıcıl tətbiqinə;
- Ədalətli və düzgün qərarların verilməsinə və qiymətləndirmələrin aparılmasına;
- Publik Hüquqi Şəxsin ilkin maliyyə hesabatlarının hesablama metodu və fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmasına;
- Publik Hüquqi Şəxsin ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı əsas keyfiyyət xüsusiyyətlərinin, o cümlədən şəffaflıq (aydınlıq), münasiblik, əhəmiyyətlilik, etibarlılıq, düzgün təqdimat, mahiyyətin formadan üstünlüyü, neytrallıq, ehtiyatlılıq, tamlıq və müqayisəlilik xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasına.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuliyyət daşıyır:

- Publik Hüquqi Şəxsdə effektiv və sağlam daxili nəzarət sisteminin tətbiqinə və məlumatların saxlanılmasına;
- Publik Hüquqi Şəxsdə maliyyə vəziyyətini hər zaman dəqiq açıqlayan muhasibat yazılışlarının dəqiq və düzgün saxlanılmasına;
- Mühasibat yazılışlarının Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və mühasibat uçotu qaydalarına uyğun aparılmasına;
- Saxtakarlıq hallarının, digər səhv və pozuntuların müəyyən edilməsinə və qarşısının alınmasına.

"Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu" Publik Hüquqi Şəxsin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini əks etdirən maliyyə hesabatlarının auditinə dair Rəhbərliyin Məsuliyyəti haqqında Hesabatı Publik Hüquqi Şəxsin Rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

**Baş direktorun müavini-
baş direktor v.m.i.e**

Məmmədzadə Kəmalə Səfərali qızı

Aparıcı mühasib:

Rəşadət Ərşad oğlu Hümətli

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Publik Hüquqi Şəxsin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə

Rəy üçün əsas

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları Publik Hüquqi Şəxsin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan illər üzrə maliyyə nəticələrini əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Şikayətin maliyyə hesabatlarına aşağıdakılar daxildir:

- 31 dekabr 2024-cü il tarixində maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- Həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında hesabat;
- Həmin tarixdə tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
- Həmin tarixdə tamamlanan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və
- Əsas uçot siyasətlərinin qısa xülasəsi, digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər.

Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv üzündən əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin fikrincə zəruri olan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Bu auditə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun aparmışıq. Həmin Standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi, auditin planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir. Auditə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, auditə mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot ehtimallarının əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə-vergi hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Auditor:

“HESABAT” MMC-nin auditoru Rüfət Məmmədov Azad oğlu

15 Dekabr 2025-ci il

Bakı şəhəri.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

	Qeydlər	2024 AZN	2023 AZN
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Qeyri-maddi aktivlər	14	62,604.56	38,060.62
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	13	1,951,022.93	2,016,087.66
Sair uzunmüddətli aktivlər	9	688,082.39	688,082.39
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		2,701,709.88	2,742,230.67
Qısamüddətli aktivlər			
Qısamüddətli debitor borclar	8	165,190.93	63,790.78
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	588,565.14	542,502.63
Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri	11	500,000.00	500,000.00
Sair qısamüddətli aktivlər	10	97,996.23	23,941.94
Cəmi qısamüddətli aktivlər		1,351,752.30	1,130,235.35
Cəmi aktivlər		4,053,462.18	3,872,466.02
Kapital			
Ödənilmiş nizamnamə (nominal kapitalı)	15	3,323,429.79	3,323,429.79
Kapital ehtiyatları		1,139,820.65	1,139,820.65
Bölüşdürülməmiş mənfəət/(zərər)		(606,965.44)	(656,018.60)
Cəmi kapital		3,853,285.00	3,807,231.84
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		-	-
Qısamüddətli öhdəliklər			
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər		63,653.35	35,659.75
Qısamüddətli kreditör borclar	12	50,331.00	4,267.49
Sair qısamüddətli öhdəliklər		86,192.83	23,308.06
Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		200,177.18	63,235.30
Cəmi öhdəliklər		200,177.18	63,235.30
Cəmi kapital və öhdəliklər		4,053,462.18	3,872,466.02

**Baş direktorun müavini-
baş direktor v.m.i.e**
Məmmədşad Kəmalə Səfərəli qızı

(Signature)

Aparıcı mühasib:
Hümbətli Rəşadət Ərşad oğlu

(Signature)

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

	Qeydlər	2024 AZN	2023 AZN
Əsas əməliyyat gəliri	4	2,139,714.82	2,270,355.51
Sair əməliyyat gəliri		93,806.59	46,368.10
Məqsədli maliyyələşmə üzrə gəlir		800,000.00	700,000.00
İstifadə edilmiş material ehtiyatları		-	(21,269.95)
İşçi heyəti üzrə xərclər	5	(2,308,920.04)	(1,536,644.50)
Amortizasiya xərcləri		(216,056.95)	(223,768.23)
Digər əməliyyat xərcləri	6	(462,491.26)	(494,917.49)
Məqsədli maliyyələşmə üzrə xərclər		(800,000.00)	(699,991.04)
Əməliyyat mənfəəti		46,053.16	40,132.40
Maliyyə mənfəəti/(zərəri)		-	3,221.96
Vergiqoymadan əvvəl mənfəət/(zərər)		46,053.16	43,354.36
Mənfəət vergisi xərci		-	-
Xalis mənfəət		46,053.16	43,354.36
Mənfəət hesabına kompensasiya edilmiş keçmiş illərin zərəri		(46,053.16)	(43,354.36)
Məcmu mənfəət		-	-

Baş direktorun müavini-
baş direktor v.m.i.e
Məmmədşad Kəmalə Səfərli qızı

Aparıcı mühasib:
Hümbətli Rəşadət Ərşad oğlu

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

	Ödənilmiş nizamnamə (nominal kapitalı)	Bölüşdürülməmiş mənfəət/(zərər)	Kapital ehtiyatları	Cəmi
Hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalıq	3,323,429.79	(656,018.60)	1,139,820.65	3,807,231.84
Hesabat dövrü üzrə xalis aktivlərdə (kapitalda) dəyişikliklər	-	46,053.16	-	46,053.16
Əmlakın yenidən yenidənqiymətləndirilməsindən qazanc və ya zərər	-	-	-	-
İnvestisiyaların yenidən yenidənqiymətləndirilməsindən qazanc və ya zərər	-	-	-	-
Xarici ölkələrdə aparılan fəaliyyətlərdən yaranan məzənnə fərqi	-	-	-	-
Xalis aktivlərdə (kapitalda) artma/(azalma)	3,323,429.79	(609,965.44)	1,139,820.65	3,853,285.00
Kapital maddələri arasında köçürmələr	-	-	-	-
Hesabat dövründə mənfəət hesabına silinmişdir	-	-	-	-
Hesabat dövrünün sonuna qalıq	3,323,429.79	(609,965.44)	1,139,820.65	3,853,285.00

Baş direktorun müavini-
baş direktor v.m.i.e
Məmmədşad Kəmalə Səfərli qızı

M. Kəmalə Səfərli

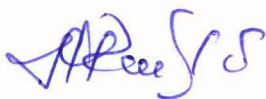
Aparıcı mühasib:
Hümbətli Rəşadət Ərşad oğlu

Hümbətli Rəşadət Ərşad oğlu

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

	Qeydlər	2024 AZN	2023 AZN
Əməliyyat fəaliyyəti			
Hesabat dövrü üzrə xalis mənfəət və ya zərər		46,053.16	43,354.36
Mənfəət vergisi		-	-
Amortizasiya xərcləri		216,056.95	223,768.23
Material ehtiyatlarının azalması (artması)		-	-
Debitor borclarının azalması (artması)	8	(101,400)	-9,847.04
Sair qısamüddətli aktivlərdə azalması (artması)	10	(76,055)	3,368.22
Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin azalması (artması)	11	-	(500,000)
Kreditor borclarının artması (azalması)	12	46,063.51	2,652.52
Sair qısamüddətli öhdəliklərdə artması (azalması)		62,884.77	23,308.06
Sair uzunmüddətli aktivlərin artması (azalması)	9	-	52,417.74
Vergi öhdəliklərinin artması (azalması)		27,993.60	(64,781)
Ödənilmiş mənfəət vergi xərci		-	-
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		221,596.67	(225,759)
İnvestisiya fəaliyyəti			
Torpaq , tikili və avadanlıqların,qeyri-maddi aktivlərin və digər uzunmüddətli aktivlərin əldə edilməsi üçün pul vəsaitlərinin xaricəmələri	13,14	(175,534)	(125,287)
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		(175,534)	(125,287)
Maliyyə fəaliyyəti			
Kapital maddələrinin artması (azalması)		-	(21,965)
Maliyyə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		-	(21,965)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis hərəkəti		46,062.51	(373,012)
Dövrün əvvəlinə pul vəsaiti		542,502.63	915,514.15
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin xalis hərəkəti	7	46,062.51	(373,012)
Dövrün sonuna pul vəsaiti		588,565.14	542,502.63

Baş direktorun müavini-
baş direktor v.m.i.e
Məmmədşad Kəmalə Səfərlə qızı

Aparıcı mühasib:
Hümbətli Rəşadət Ərşad oğlu

1. Korporativ məlumat

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2024-cü ildə tamamlanan il üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq Publik Hüquqi Şəxs üçün tərtib edilmişdir.

Publik Hüquqi Şəxs 1403750241 (VÖEN) qeydiyyat nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin Vergilər Nazirliyi yanında Milli Gəlirlər Departamentinin Hüquqi şəxslər üzrə dövlət qeydiyyatı İdarəsi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Publik Hüquqi Şəxsin hüquqi ünvanı: AZ1078, Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Mərdanov Qardaşları, ev 124

Publik Hüquqi Şəxsin fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakılardır:

1. Dövlət standartlarını hazırlamaq, qəbul və ləğv etmək;
2. Standartlaşdırma üzrə işlərin və texniki komitələrin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini təmin etmək;
3. Dövlət Standartlar Fondunun idarə edilməsini, standartlaşdırma sahəsində normativ sənədlərin vahid məlumat bazasının formalaşdırılmasını, komplektləşdirilməsini, daim aktual vəziyyətdə saxlanılmasını, rəsmi yayımını və mühafizəsini həyata keçirmək;
4. Texniki tənzimləmə və standartlaşdırma üzrə normativ sənədlərin reyestrini aparmaq;
5. Müvafiq qaydada akkreditasiyadan keçməklə uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində (sertifikatlaşdırma və laborator sınaqları) fəaliyyət göstərmək;
6. Müvafiq qaydada akkreditasiyadan keçməklə malın (xidmətin, işin), prosesin, işçi heyətinin müvafiq standartda, texniki rəqlamentdə və digər normativ-hüquqi aktda müəyyən olunmuş tələblərə uyğunluğuna rəy vermək və müvafiq sahədə inspeksiya fəaliyyəti göstərmək;
7. Müvafiq sahədə beynəlxalq və regional təşkilatlarda Azərbaycan Respublikasını və onun maraqlarını təmsil etmək;
8. Standartlaşdırma üzrə xarici ölkələrin təşkilatları ilə ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələrini qurmaq;
9. Beynəlxalq standartların, norma və qaydaların tələbləri nəzərə alınmaqla standartlaşdırma üzrə normativ sənədlərin hazırlanmasını təşkil etmək, texniki rəqlamentlərin hazırlanmasında iştirak etmək;
10. Texniki rəqlamentdə müəyyən edilmiş əsas tələblərin həyata keçirilməsi və texniki rəqlamentin tətbiqi məqsədilə istinad edilmiş standartları hazırlamaq;
11. Müvafiq sahənin inkişafını təmin etmək;
12. Standartların tətbiqi ilə bağlı əlaqəli xidmətləri həyata keçirmək;

Publik Hüquqi Şəxsin strukturuna 160 ştat vahidi daxildir. Institutun strukturunda müvafiq şöbələrə yanaşı 49 ştat vahidi olmaqla aşağıdakı regional bölmələr fəaliyyət göstərir:

1. Bakı regional bölməsi- 9 ştat vahidi
2. Sumqayıt regional bölməsi- 8 ştat vahidi
3. Xaçmaz regional bölməsi- 2 ştat vahidi
4. Gəncə regional bölməsi- 7 ştat vahidi
5. Yevlax regional bölməsi- 7 ştat vahidi
6. Şəki regional bölməsi- 5 ştat vahidi
7. Lənkəran regional bölməsi- 7 ştat vahidi
8. Salyan regional bölməsi- 4 ştat vahidi

Audit ilə əhatə olunan dövr üzrə maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına aşağıdakı şəxslər cavabdeh olmuşlar:

1. Baş direktorun müavini-baş direktor v.m.i.e. Məmmədzadə Kəmalə Səfərəli qızı -19.12.2024-cü il tarixindən hal-hazırədək.
2. Maliyyə şöbəsinin aparıcı mühasibi Hübətli Rəşadət Ərşad oğlu - 05.11.2019-cu il tarixindən bu günədək.

Təqdim etmənin əsasları

Maliyyə hesabatları ədalətli dəyərdə ölçülən satışı mümkün olan maliyyə aktivləri, törəmə maliyyə alətləri, torpaq və binalar və investisiya xüsusiyyətləri istisna olmaqla tarixi qiymət əsasında hazırlanmışdır. Ədalətli dəyərdə sığortalanan tanınmış aktiv və öhdəliklərin köçürmə dəyərləri, sığorta edilən risklərə aid edilən ədalətli dəyərdə dəyişiklikləri qeyd etmək üçün uyğunlaşdırıldı. Maliyyə hesabatları Azərbaycan manatında göstərilib, əks təqdirdə bütün dəyərlər ən yaxın rəqəmə yuvarlaqlaşdırılır.

Uyğunluq haqqında bəyanat

Publik Hüquqi Şəxsin Maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartlar Şurası (MUBSS) tərəfindən buraxılan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Fasiləsizlik prinsipi

Bu maliyyə hesabatları Publik Hüquqi Şəxsin fasiləsizlik prinsipi əsasında yaxın gələcəkdə işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyini nəzərdə tutur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Publik Hüquqi Şəxs yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcək və Publik Hüquqi Şəxsin ləğvinə nə istək, nə də ehtiyac olacaq, eləcə də fəaliyyəti dayandırmaq və ya Azərbaycan Respublikasının qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlardan qorunmaq üçün müdafiə axtarmaq üzrə nə niyyət, nə də zərurət mövcuddur. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyət gedində Publik Hüquqi Şəxsin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olması fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi maliyyə hesabatları standartları rəhbərlik tərəfindən Publik Hüquqi Şəxsin fasiləsizlik prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələblərin, nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələlərin və fasiləsizlik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Rəhbərliyin fasiləsizlik prinsipi üzrə ehtimalının qiymətləndirməsi, müəyyən bir müddətdə, hadisələrin və ya şərtlərin gələcək inkişafı ilə əlaqədar subyektiv qərarların qəbul edilməsini nəzərdə tutur.

2. Əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin qısa məzmunu

Valyutaların yenidən hesablanması

" Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu " Publik Hüquqi Şəxsin maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikası manatı (AZN) ilə göstərilmişdir. " Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu " Hüquqi Şəxsin fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühitin əsas valyutası hesab edilir. Publik Hüquqi Şəxs daxilindəki hər bir müəssisə öz yerli valyutasını müəyyən edir və hər bir müəssisənin hesabatında olan maddələr həmin valyuta ilə hesablanır. Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar, aparılmış əməliyyatların tarixinə valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq yerli valyutada əks etdirilir. Xarici valyutada ifadə edilən monetar aktivlər və öhdəliklər balans tarixində spot məzənnəyə uyğun olaraq yerli valyutada yenidən hesablanır. Bu cür əməliyyatlardan yaranan məzənnə fərqləri müvəqqəti olaraq pul vəsaitlərinin və netto – investisiyaların hedcinqləşdirilməsi (aktivlər və öhdəliklərin dəyərinin dəyişməsindən yaranan itkilərdən sığortalamaq üçün həyata keçirilən əməliyyatlar) kapital hesabına aid edilmişdirsə, məzənnə fərqləri mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilmir. Xarici valyutadakı məzənnə fərqlərindəki xərclərə aid olan kreditlər və vergi xərcləri ilkin əməliyyat tarixindəki məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Xarici valyutanın ədalətli dəyəri ilə hesablanan qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin qəbul olunduğu günə olan məzənnəyə əsasən dəyişdirilir. Monetar maddələr üzrə mübadilə fərqləri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Publik Hüquqi Şəxsin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2024
1 CHF/AZN	1.8846
1 TRY/AZN	0.0485
1 RUB/AZN	1.6318
1 ABŞ dolları/AZN	1.7000
1 Avro/AZN	1.8114

Gəlirlərin tanınması

Gəlir Publik Hüquqi Şəxsə gələcəkdə iqtisadi səmərənin daxil olması və onların etibarlı əsasda qiymətləndirilməsi ehtimalı olduqda tanınır. Gəlirin məbləği, alış-satış ilə bağlı hər hansı güzəşt məbləğləri və Publik Hüquqi Şəxs tərəfindən edilmiş güzəştlər nəzərə alınmaqla, alınmış və ya alınacaq vəsaitlərin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Satışdan gəlir aşağıdakı qaydada tanınır:

(a) Xidmətlərin göstərilməsi

Xidmətin yerinə yetirilmə dərəcəsi faktiki olaraq göstərilmiş xidmətlərin məbləğinin müqavilə üzrə göstərməli olan dəyərin nisbəti kimi hesablanır. Tələb olunan konkret köçürmələrin bitmə dərəcəsi faktiki xidmətlərin dəyərinin gələcəkdə realizə ediləcək xidmətlərin dəyərindəki payı kimi qiymətləndirilir.

(b) Faiz gəlirləri

Faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu istifadə edilməklə zaman tənəsüblüyü əsasında tanınır. Faiz gəlirləri mənfəət və zərərlər hesabatında maliyyə gəlirləri başlığı altında qeyd olunur.

Vergilər

(a) Cari mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında balans tarixinə Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq hesablanmışdır.

Cari mənfəət vergisi, cari və ya əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq (əvəzləşdiriləcək) məbləği təşkil edir. Vergi dərəcəsi və vergi qanunları, göstərilmiş və ya mühasibat balansı ilə sabit göstərilən məbləğləri hesablamaq üçün istifadə olunur.

(b) Təxirə salınmış mənfəət vergisi

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliklər metodu istifadə edilməklə, aktivlərin və öhdəliklərin vergitutma bazası ilə onların maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş balans dəyəri arasında meydana çıxan bütün zaman fərqləri üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri vergiyə cəlbolunan bütün zaman fərqləri əsasında tanınır. Yalnız:

- Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri qudvilin, aktivin və ya öhdəliyin biznes birləşməsi əməliyyatından başqa ilkin tanınma zamanı əmələ gəlir. Qeyd olunan əməliyyat nə uçot nə də vergiyə cəlb olunan mənfəətə heç bir təsir etmir; və
- Aşağıdakı hər iki şərtə cavab verən hissəsi istisna olmaqla, Publik Hüquqi Şəxs, törəmə və asılı müəssisələrinə, filiallara və birgə müəssisələrdə iştirak paylarına investisiyalar ilə əlaqədar bütün vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımalıdır:

- 1) əsas müəssisə, investor və ya sahibkar müvəqqəti fərqi bərpa olunmasının vaxt üzrə paylanmasını idarə edə bilər; və
- 2) müvəqqəti fərqi yaxın gələcəkdə bərpa olunmayacağı ehtimalı var.

Aktivin tanınması Publik Hüquqi Şəxsə gələcək dövrlərdə daxil olacaq iqtisadi səmərələr şəklində həmin aktivin balans dəyərinin bərpa olunmasını nəzərdə tutur. Aktivin balans dəyəri onun vergi bazasından artıq olduğu zaman, vergi tutulan iqtisadi səmərələrin məbləği vergi məqsədləri üçün çıxılmasına yol verilən məbləğdən artıq olacaq. Bu fərq vergi tutulan müvəqqəti fərqdır, yaranan mənfəət vergisini gələcək dövrlərdə ödəmək öhdəliyi isə təxirə salınmış vergi öhdəliyidir. Aktivin balans dəyəri bərpa olunduqca, vergi tutulan müvəqqəti fərq bərpa olunacaq və Publik Hüquqi Şəxs vergi tutulan mənfəət əldə edəcəkdir. Bu, iqtisadi səmərələrin Publik Hüquqi Şəxsdən vergi ödənişləri şəklində xaric olacağı ehtimalını yaradır. Yalnız:

- vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivini, aktiv və ya öhdəliyin biznes birləşməsi əməliyyatından başqa ilkin tanınma zamanı əmələ gəlir. Qeyd olunan əməliyyat nə uçot nə də vergiyə cəlb olunan mənfəətə heç bir təsir etmir; və
- vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi, Publik Hüquqi Şəxs, törəmə və asılı müəssisələrinə, filiallara və birgə müəssisələrdə iştirak paylarına investisiyalar yatırılan zaman, mövcud olan vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpa olunmasından yaranan mənfəətdən artıq olan gələcək vergi tutulan mənfəətdən asılı olduqda mümkündür.

Təxirə salınmış vergi aktivinin balans dəyəri hər balans hesabatı tarixində yoxlanılmalıdır. Publik Hüquqi Şəxs balans dəyərini, bu təxirə salınmış vergi aktivinin tam məbləği və ya onun bir hissəsindən səmərə əldə etməyə yol verən kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin əldə olunacağı ehtimalının artıq olmadığı dərəcədə azaltmalıdır. Hər hansı belə azalma kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin əldə olunacağı ehtimalının yarandığı dərəcədə bərpa olunmalıdır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, balans hesabatı tarixinə qədər qüvvədə olan və ya mahiyyət etibarilə qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunvericiliyi) əsasında aktivin realizasiya olunduğu və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrə tətbiq ediləcəyi gözlənilən vergi dərəcələri ilə qiymətləndirilməlidir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri o zaman tanınır ki, gələcəkdə zaman fərqləri məbləğində azaldıla biləcək vergiyə cəlb ediləsi mənfəət əldə edilməsi ehtimalı vardır.

(c) Satış vergisi

Gəlirlər, xərclər və aktivlər hesabatda satış vergisi çıxılmaqla göstərilir. Vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq (əvəzləşdiriləcək) satış vergisi xalis məbləğlə hesabat balansında göstərilir.

Maliyyə alətləri

Publik Hüquqi Şəxs maliyyə alətləri üzrə müqavilə tərəflərindən biri olduqda, maliyyə alətləri və maliyyə öhdəlikləri onun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınır. Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür. Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin alınması və ya çıxarılması ilə birbaşa əlaqəli olan əməliyyat xərcləri (mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə aktivlərindən başqa), ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə müvafiq olaraq əlavə edilir və ya çıxılır. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin alınmasına birbaşa aid olan əməliyyat xərcləri dərhal mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm şəkildə satın alınması və ya satılması satış tarixi əsasında tanınır və ya xitam verilir. Bütün tanınmış maliyyə aktivləri sonradan, maliyyə aktivlərinin təsnifatına əsasən, amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya ədalətli dəyərdə bütünlüklə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin təsnifatı

- a) Aşağıdakı şərtlərə cavab verən borc alətləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür:
 - Maliyyə aktivinin müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq pul vəsaitlərinin axınını yığılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması məqsədilə maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində saxlanılır
 - Maliyyə aktivinin müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinə yönəldir.
- b) Aşağıdakı şərtlərə cavab verən borc alətləri sonradan digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülür (DMGVƏD):
 - maliyyə aktivini müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq pul vəsaitləri axınını yığılması və maliyyə aktivlərinin satışı məqsədi daşdıqda, biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
 - maliyyə aktivini üzrə müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Adətən bütün digər maliyyə aktivləri sonradan mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülür (MZVƏD).

Yuxarıda göstərilənlərə baxmayaraq, Publik Hüquqi Şəxs maliyyə aktivinin ilkin tanınmasında aşağıdakı qəti seçimi/təyinatı həyata keçirə bilər:

- Müəyyən meyarlar qarşılanmadıqda Publik Hüquqi Şəxs kapital investisiyası üzrə müvafiq ədalətli dəyərdə dəyişikliyin digər məcmu gəlirdə təqdimatı üçün qəti tədbirlər həyata keçirə bilər; və
- Publik Hüquqi Şəxs uçot sistemində uyğunsuzluğu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq məqsədilə, amortizasiya edilmiş maya dəyərində və ya DMGVƏD ölçülmə meyarlarına cavab verən borc investisiyasını əks keçid etməmək şərtlə MZVƏD edə bilər.

a) Amortizasiya olunmuş dəyər və effektiv faiz dərəcəsi metodu

Effektiv faiz dərəcəsi metodu borc alətinin amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəlirinin müvafiq dövr üzrə bölgüsü üsuludur. Satın alınan və ya yaranan kredit zərərinə məruz qalmış maliyyə aktivlərindən (yəni ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşmiş aktivlər) başqa maliyyə aktivləri üzrə effektiv faiz dərəcəsi, ehtimal edilən kredit zərərləri istisna olmaqla borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən ödənilmiş, yaxud alınmış bütün haqlar, ödənişlər, əməliyyat xərcləri və ya mükafatlar) ilkin tanınma anında xalis qalıq məbləğinədək diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir.

Alınmış və ya yaranmış kredit dəyərsizləşməsi üzrə maliyyə aktivləri üçün, kreditlə tənzimlənən effektiv faiz dərəcəsi, gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini, ehtimal olunan kredit zərərləri daxil olmaqla, ilkin tanınma zamanı borc alətinin amortizasiya olunmuş dəyərinə diskontlaşdırılmaqla hesablanır.

Maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş dəyəri, ilkin tanımada maliyyə aktivinin əsas ödəniş çıxılmaqla, hər hansı zərər üzrə düzəliş edilməklə həmin ilkin dəyər ilə ümumi dəyər arasındakı fərq üzrə effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə məcmu amortizasiya əlavə olunmaqla, maliyyə aktivinin ölçüldüyü dəyərdir. Maliyyə aktivinin ümumi qalıq dəyəri hər hansı bir zərər öhdəliyinə düzəliş edilməzdən əvvəl maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş dəyəri hesab olunur.

Faiz gəliri daha sonra amortizasiya edilmiş dəyərdə və DMGVƏD ilə qiymətləndirilən borc alətlərinin effektiv faiz metodundan istifadə edilməklə tanınır. Alınmış və ya yaranmış kredit dəyərsizləşməsi üzrə yaranmış maliyyə aktivləri istisna olmaqla, maliyyə aktivləri üçün, faiz gəliri sonradan kredit itkisinə məruz qalmış maliyyə aktivləri istisna olmaqla, maliyyə aktivinin ümumi qalıq dəyərinə effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə hesablanır.

Publik Hüquqi Şəxsin maliyyə aktivlərinin əksəriyyəti, daha sonra amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülmüş maliyyə aktivləri kimi təsnif edilmişdir. Publik Hüquqi Şəxsin maliyyə öhdəlikləri daha sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş maliyyə öhdəlikləri kimi təsnif edilmişdir. Publik Hüquqi Şəxs, mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmüş hər hansı maliyyə öhdəliyinin təsnifatını seçmir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Mərkəz ehtimal olunan kredit zərəri modelini amortizasiya edilmiş dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə aktivlərinə tətbiq edir.

İlkin tanımadan sonra maliyyə aktivini üzrə kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda, bu maliyyə aktivini üçün ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat ömürlük ehtimal olunan kredit zərərinə bərabər dəyərdə ölçülür.

Əgər hesabat tarixində maliyyə aktivini üzrə kredit riski ilkin tanımadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmamışdırsa, bu maliyyə aktivini üçün ehtimal edilən kredit zərəri (sadələşdirilmiş yanaşmanın seçildiyi kreditor borcları istisna olmaqla) 12 aylıq ehtimal edilən kredit zərərlərinə bərabər dəyərdə ölçülür.

Kreditor borcları və alınacaq digər vəsaitlər üçün, əhəmiyyətli bir maliyyələşdirmə komponentinin olub-olmamasından asılı olmayaraq, ömür boyu ehtimal olunan kredit zərəri əsasında ölçülür. Mərkəz ehtimal olunan kredit zərərinə qiymətləndirmək üçün daxili modeldən istifadə edir. Model 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq tərtib edilmiş və qarşı tərəflərin kredit risklərinin qiymətləndirilməsi üçün maliyyə sisteminin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, qarşı tərəflərə hesab sistemini təyin etməklə hazırlanmışdır. Təyin edilmiş bal (reyting) fərdi şəkildə hesablanmış Defolt Ehtimalıdır (DE). Aktivin bir bal qrupundan daha aşağı bal qrupuna keçməsi digər meyarlar arasında kredit riskinin əhəmiyyətli artımı hesab olunur.

Silinmələr

MDM-in maliyyə aktivini bərpa etmək üçün əsaslı gözləntiləri olmadıqda (ya bütövlükdə, ya da bir hissəsi) belə maliyyə aktivlər silinir. Bu, MDM tərəfindən qarşı tərəfin silinməyə məruz qalan məbləğləri ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaitlərinin hərəkəti yarada biləcək aktivləri və/və ya gəlir mənbələri olmadığını müəyyənləşdirdiyi haldır. Silinmə, tanınmanın dayandırılması hadisəsini təşkil edir.

Kreditlər və borclar

İlkin tanımadan sonra, effektiv faiz dərəcəsi metodu tətbiq olunaraq faiz gəliri gətirən öhdəliklər amortizasiya edilmiş dəyərlə hesablanır.

Mənfəət və ya zərər amortizasiya prosesi zamanı və ya öhdəliyin tanınması dayandırılan zaman mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Maliyyə zamanətli müqavilələr

Publik Hüquqi Şəxs tərəfindən buraxılan maliyyə zamanətli müqavilələr, debitor tərəfindən müqavilə şərtlərinə əməl etməyərək vaxtında ödəniş etməzsə səhm sahibinə dəyən ziyanın ödənişini nəzərdə tutan müqavilələrdir.

Maliyyə zamanətli müqavilələr ilkin olaraq ədalətli dəyərdə öhdəlik kimi və müqavilənin bağlanmasına çəkilən xərclər daxil olmaqla qəbul edilir. Bundan sonra, öhdəlik balans hesabatı tarixində cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclərin və ya tanınmış məbləğdən amortizasiyanın fərqi arasından ən böyüyü kimi qəbul edilir.

Müştərilərə verilmiş borc avanslar

Publik Hüquqi Şəxs müştərilərə verilmiş borc və avans məbləğlərini birinci növbədə eyni dərəcədə əhəmiyyətli olan maliyyə aktivləri üçün ayrı-ayrılıqda və eyni dərəcədə əhəmiyyətli olmayan maliyyə aktivləri üçün ayrı-ayrılıqda və ya kollektiv şəkildə dəyərdən düşmə ilə bağlı obyektiv sübutun olub-olmamağını müəyyən edir. Əgər Publik Hüquqi Şəxs müəyyən edərsə ki, fərdi olaraq qiymətləndirilmiş maliyyə aktivinin dəyərdən düşməsi haqqında heç bir obyektiv sübut yoxdur, əhəmiyyətli olub-olmamağından asılı olmayaraq o, həmin aktiv eyni kredit (borc) riski xüsusiyyətləri ilə maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların ümumi şəkildə dəyərdən düşməsinə təyin edir. Dəyərdən düşmədən dəyən zərərləri tanınan və ya tanınmaqda davam edən dəyərdən düşmə üçün fərdi şəkildə müəyyən olunan aktivlər ümumi qiymətləndirmənin tərkibinə daxil edilmir.

Əgər qiyməti təyin edilməmiş kapital alətləri (ədalətli dəyəri düzgün qiymətləndirilə bilmədiyindən bu dəyərdə qiymətləndirilməyən) və ya törəmə aktiv (kapital aləti ilə əlaqəli və bu cür qiyməti müəyyən olunmamış kapital alətinin təqdim edilməsi ilə uçota salınan nizama salınmalıdır) ilə bağlı dəyərdən düşmədən dəyən zərərinin baş verməsi barədə obyektiv sübut varsa, oxşar bir maliyyə aktiv (kapital aləti ilə əlaqəli və bu cür qiyməti müəyyən olunmamış kapital alətinin təqdim edilməsi ilə uçota salınan nizama salınmalıdır) ilə bağlı dəyərdən düşmədən dəyən zərərinin baş verməsi barədə obyektiv sübut varsa, oxşar bir maliyyə aktiv üçün cari bazar faizi gəlirliliyində diskontlaşdırılmış gözlənilən gələcək pul vəsaitinin hazırkı dəyəri arasındakı fərq kimi qiymətləndirilir. Əgər qiyməti təyin edilməmiş kapital alətləri (ədalətli dəyəri düzgün qiymətləndirilə bilmədiyindən bu dəyərdə qiymətləndirilməyən) və ya törəmə aktiv (kapital aləti ilə əlaqəli və bu cür qiyməti müəyyən olunmamış kapital alətinin təqdim edilməsi ilə uçota salınan nizama salınmalıdır) ilə bağlı dəyərdən düşmədən dəyən zərərinin baş verməsi barədə obyektiv sübut varsa, oxşar bir maliyyə aktiv üçün cari bazar faizi gəlirliliyində diskontlaşdırılmış gözlənilən gələcək pul vəsaitinin hazırkı dəyəri arasındakı fərq kimi qiymətləndirilir.

Publik Hüquqi Şəxs balans dəyərini qiymətləndirilən gələcək nəğd pul axınlarının cari dəyərinin maliyyə alətinin ilkin effektiv faiz dərəcəsində hesablanması ilə yenidən kalkulyasiya edir.

Əgər ssuda, debitor borcu və ya müddəti bitənə qədər saxlanılan investisiya dəyişkən faiz dərəcəsinə malikdirsə, hər hansı korlanmadan zərəri hesablamaq üçün uçot dərəcəsi müqavilə əsasında təyin olunmuş cari effektiv faiz dərəcəsidir.

Maliyyə öhdəlikləri

Publik Hüquqi Şəxs öz balansından maliyyə öhdəliyini ya müqavilədə müəyyən olunmuş öhdəlik yerinə yetirilməmiş, ya ləğv olunmuş və ya da müddəti bitmiş olsa kənarlaşdırı bilər.

Başlıca olaraq müxtəlif şərtlərlə borc alətlərini mövcud borc alan və borc verən arasındakı mübadilə ilkin maliyyə öhdəliyinin dayandırılması və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması üçün uçota alınacaqdır. Eynilə, mövcud maliyyə öhdəliyinin və ya onun bir hissəsinin şərtlərinin əsaslı dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin dayandırılması və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması üçün uçota alınacaqdır. Dayandırılmış və ya digər bir tərəfə köçürülmüş maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə köçürülmüş hər hansı bir nağdsız aktivlər və ya götürülmüş öhdəliklər də daxil olmaqla ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınacaqdır.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq zamanı uçot

İlkin tanınma və növbəti ölçülmə

Publik Hüquqi Şəxs forvard valyuta müqavilələri və faiz mübadilələri kimi maliyyə alətlərini müvafiq olaraq xarici bazar riski və faiz dərəcəsi risklərini sığortalamaq üçün istifadə edir. Bu kimi törəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq törəmə müqavilə aparılan gündəki ədalətli dəyərdə tanınır və sonralar ədalətli dəyərdə yenidən ölçülür.

Törəmələr, ədalətli dəyər pozitiv olarkən maliyyə aktivləri, neqativ olarkən isə maliyyə öhdəlikləri kimi qəbul edilir.

Hesabat dövrü ərzində hedcinq zamanı uçot və ya effektiv hedcinqə məxsus effektiv olmayan hissəsi tələblərinə cavab verməyən, törəmənin ədalətli dəyərində baş verən dəyişikliklər mənfəət və zərər hesabına silinir.

Forvard valyuta müqavilələrinin ədalətli dəyəri, forvard mübadilə dərəcəsi ilə müqavilə dərəcəsi arasındakı fərkdir. Forvard mübadilə dərəcəsi oxşar ödənilmə tarixi bitən maliyyə alətləri müqavilələrinin cari mübadilə tarixinə olan dərəcələri ilə ölçülür. Faizli svop müqaviləsinin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə aktivinin cari bazar qiymətinə əsaslanaraq hesablanır.

Hedc zamanı uçot məqsədləri üçün hedclər aşağıdakı növlərə ayrılır:

- ədalətli dəyər hedcinqi: tanınmış aktivin və ya öhdəliyin və ya tanınmamış sərti öhdəliyinin ədalətli dəyərində dəyişikliklərə məruz qalmanın hedcinqi,
- pul vəsaitləri hərəkətinin hedcinqi: pul vəsaitlərində dəyişkənliyə məruz qalmanın hedcinqi, o, tanınmış aktiv və ya öhdəliklə əlaqələndirilən ciddi bir riskə ya da yüksək ehtimalla proqnozlaşdırılan əməliyyata aiddir və
- xarici əməliyyatda xalis investisiyanın hedcinqi.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar

Tikili və avadanlıqlar onların maya dəyəri, toplanmış amortizasiya məbləği və dəyərdən düşmə fərqi çıxılmaqla hesabatda öz əksini tapır. Maya dəyəri dedikdə tikili və avadanlıqların hissələrinin dəyişdirilməsinə çəkilən xərclər, uzunmüddətli tikinti müqavilələri zamanı çəkilən borclar üzrə məsrəflər (tanınma meyarlarına uyğun gələrsə) daxil olmaqla hesablanır. Eynilə əsaslı təftişin aparılması zamanı yoxlamaya çəkilən məsrəflər, tanınma meyarlarına uyğun gəldikdə, tikili və avadanlıqların balans dəyərində əvəzləşdirmə kimi tanınır. Tikili və avadanlıqlara çəkilən bütün digər xərclər cari dövrün xərcləri kimi tanınaraq mənfəət və zərər hesabına silinir. Tikili və avadanlıqların istismardan çıxarılmasına çəkilən xərclərin cari diskontlaşdırılmış dəyəri üçün yaradılmış ehtiyat tanınma meyarlarına uyğun gələrsə müvafiq əsas vəsaitin dəyərinə aid edilir. Əsas vəsaitlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı əlavə məlumat əldə etmək üçün ehtiyatlara istinad edilir.

Torpaq və binalar, binaların amortizasiya məbləğinin və yenidənqiymətləndirmədən sonra baş vermiş dəyərdən düşmə məbləğinin ədalətli dəyərdən çıxılması ilə hesablanır. Yenidənqiymətləndirmə, yenidən qiymətləndirilmiş aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən fərqlənmədiyindən əmin olmaq üçün tez-tez aparılır.

Əgər yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyəri azalarsa, bu zaman həmin azalma mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Lakin, əgər əvvəlki tarixlərdə aparılan yenidənqiymətləndirmə nəticəsində hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı yaranmışsa və o artım yenidənqiymətləndirmə başlığı altında kapitalın kreditinə yazılmışsa, hər hansı növbəti hesabat tarixində yaranan azalma yenidənqiymətləndirmə hesabının kredit qalığı müqabilində həmin hesabın debitinə yazılmalıdır.

Bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidənqiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Yenidənqiymətləndirmə tarixinə hər hansı yığılmış amortizasiya məbləği aktivin ümumi balans dəyərinə qarşı silinir, xalis məbləğ isə yenidən qiymətləndirilən məbləğə bərabər olması üçün yenidən təqdim edilir. Satış zamanı, satılan aktivin yenidənqiymətləndirmə ehtiyatındakı payı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Torpaq üzrə amortizasiya ayırmaları hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya azalan qalıq

dəyəri metoduna, yəni əsas vəsaitlərin faydalı istismar müddəti ərzində aşağıdakı illik amortizasiya dərəcələrini tətbiq etməklə, aktivlərin qalıq dəyərinə və ya yenidənqıymətləndirilmiş dəyərinə vurmaqla həyata keçirilir. Faydalı istismar müddəti və ya illik amortizasiya dərəcələri aşağıdakı qaydada müəyyən edilir:

-Binalar, tikintilər və qurğular- 7%-dək

-Maşınlar və avadanlıq-20%-dək

-Yüksək texnologiyalar məhsulu olan hesablama texnikası üzrə-25%-dək

-Nəqliyyat vasitələri-25%

-Qeyri-maddi aktivlər-istifadə müddəti məlum olmayanlar üçün 5%-dək, istifadə müddəti məlum olanlar üçün isə illər üzrə istifadə müddətinə mütənasib məbləğlərlə;

-Digər əsas vəsaitlər-20%-dək,

Aktivlərin ləğv edilmə dəyərinə və onların faydalı istismar müddətinə vaxtaşırı yenidən baxılır və zərurət olduqda, hər bir hesabat dövrünə təshih edilir.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin balans dəyərinin tanınması, aktivin silinməsi (satışı) nəticəsində və ya aktivin istifadəsindən və ya onun silinməsindən (satışından) gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə ediləcəyi ehtimal olunmadığı hallarda dayandırılır. Torpaq, tikili və avadanlıq obyektinin tanınmasının dayandırılması üzrə yaranan gəlir və ya zərər (bu obyektin balans dəyəri ilə xaricəmə üzrə xalis daxiləmə məbləği arasındakı fərq kimi müəyyənləşdirilir) aktivin tanınmasının dayandırıldığı ildə mənfəət və zərər hesabatında göstərilir.

Aktivlərin son qalıq dəyərləri, faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodları hər hesabat tarixinin sonunda yenidən baxılır və uyğun gələrsə perspektiv şəkildə düzəlişlər edilir. Mebel, ləvazimatlar və digər ofis avadanlıqları cari il ərzində alındığı təqdirdə istismar şərtlərinə uyğun olaraq aylar üzrə proporsional qaydada köhnəlməyə məruz qalır.

Nizamnamə kapitalı

Nizamnamə payı kapital kimi təsnifləşdirilir. Publik Hüquqi Şəxsin nizamnamə kapitalı 3,323,429.79 (üç milyon üç yüz iyirmi üç min dörd yüz iyirmi doqquz manat yetmiş doqquz qəpik) olmuşdur.

Pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlər

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri maddəsində kassada olan nəgd pul vəsaitləri, yolda olan pul köçürmələri, bank hesablaşma hesabları, digər tələbli bank hesabları, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, bank overdraftları və ödənilmə müddəti üç aydan artıq olmayan digər yüsəklikvidli investisiyalar əks etdirilir.

Pul vəsaiti hərəkətinin məqsədləri üçün, pul vəsaitləri və onun ekvivalentləri yuxarıda göstəriləni kimi pul vəsaitləri və qısamüddətli depozitlərdən (bank overdraftları istisna olmaqla) ibarətdir.

ƏDV depozit hesabı

Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") depozit hesabı sistemi Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən ƏDV ilə bağlı neqativ halların qarşısını almaq məqsədilə tətbiq olunan sistemdir. 1 yanvar 2008-ci il tarixindən Vergilər Məcəlləsinə edilmiş düzəlişlərə əsasən, ƏDV ödənişinin məbləği təqdim olunmuş ƏDV hesab-fakturalarına uyğun olaraq vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabında aparılan əməliyyatlar çərçivəsində bu hesaba ödənilmiş olan vergi məbləğidir.

Bu modulun köməkliyi ilə, vergi ödəyicisi ƏDV hesab fakturasında qeyd olunmuş ƏDV məbləğini digər vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabına ödəyir. Eyni zamanda Dövlət büdcəsi qarşısında bütün növ vergi öhdəlikləri və gömrük komitəsinə ödənilməli olan idxal əməliyyatları ilə bağlı ƏDV məbləğləri vergi ödəyicisi tərəfindən ƏDV depozit hesabı vasitəsilə ödənilə bilər.

Ödənilmiş məbləğlər barəsində məlumat Vergilər Nazirliyi tərəfindən Baş Dövlət Xəzinədarlığına və daha sonra Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına ("ARMB") ötürülür. Mərkəzi Bank Baş Dövlət Xəzinədarlığı ("BDX") tərəfindən təqdim olunmuş məlumat əsasında məbləğlərin müvafiq yerli xəzinədarlıq orqanlarına köçürülməsini təmin edir. Vergilər Nazirliyi təqdim olunmuş məlumatda qeyd edilən məbləğlərin vergi

ödəyicisinin şəxsi faylına daxil edilməsini təmin edir. Cari sistem Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi Məlumatı Sistemində qoşulmuşdur. Eyni zamanda BDX-də və ARMB-də elektron məlumat mübadiləsi təşkil olunmuşdur.

ƏDV depozit hesabının tətbiqi ödənişlərə və qaytarılan ƏDV məbləğlərinə vaxtlı-vaxtında nəzarət etmək imkanı verir. Vergi borcları olan vergi ödəyiciləri bu məbləğləri yalnız Dövlət Büdcəsinə köçürə bilər. Vergi ödəyiciləri banklara getmədən dövlət büdcəsinə, digər vergi ödəyicilərinin alt-hesablarına və gömrük komitəsinə depozit hesabı vasitəsilə ödəniş edə bilərlər. Vergilər Nazirliyi xüsusi proqram təminatından istifadə etməklə depozit hesabıyla aparılan bütün əməliyyatlara avtomatik şəkildə nəzarət edir.

ƏDV depozit hesabındakı vəsaitlərdən istifadə məhdudlaşdırılmışdır və yalnız ƏDV və digər müvafiq vergilərlə bağlı əməliyyatlar üçün istifadə edilə bilər.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar iki göstəricidən ən aşağı malik olan qiymət üzrə əks etdirilir:

- Maya dəyəri
- Xalis satış dəyəri

Ehtiyatların maya dəyəri birinci satınalmaların qiyməti üzrə (FİFO metodu) hesablanır. Hazır məhsulun və bitməmiş istehsalın maya dəyərində xammal və material xərcləri, istehsal işçilərinin əmək haqqı xərcləri, sair birbaşa xərclər, həmçinin inzibati xərclərin müvafiq hissəsi daxil edilir. Xalis satış dəyəri – adi təsərrüfat fəaliyyəti zamanı qiymətləndirilmiş mümkün satış qiyməti ilə satış üzrə fərqlər arasındakı fərq məbləğidir. Ehtiyatların dəyərində, bu xammal və material ehtiyatlarının əldə edilməsi ilə bağlı olan və müvafiq pul axının hədcinqləşdirilməsi alətləri üzrə mənfəət və zərərlər hesabından keçirilmiş zərərlər daxil edilir.

Alıcı və sifarişçilərdən debitor borclar

Alıcılar və sifarişçilərlə hesablaşmalar ilkin olaraq ədalətli dəyər üzrə əks etdirilir. Sonradan isə qiymətdən düşmə ehtiyatlarının (rezervlərinin) yaradılması metodu ilə amortizasiya olunmuş dəyər ilə uçota alınır. Alıcılar və sifarişçilərin debitor borcları üzrə qiymətdən düşmə ehtiyatları (rezervi) o halda yaradılır ki, elə obyektiv sübutlar mövcuddur ki, Publik Hüquqi Şəxs tərəfindən ilkin maliyyələşmə nəticəsində yaranmış bütün debitor

borclarının yığılması mümkün deyildir və ya bütün debitor borclarının ödənilməsi mümkünsüzdür. Ehtiyatların (rezervin) məbləği aktivin balans dəyəri ilə pul vəsaitləri axınının effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınan fərz edilən diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərkdir. Ehtiyatların (rezervin) yaradılması və ya dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

Maliyyə risk faktorları

Publik Hüquqi Şəxsin fəaliyyəti bir sıra maliyyə risklərinə meyillidir: bazar riski (valyuta riskləri, faiz dərəcələrinin dəyişməsinin ədalətli dəyərə təsir riski və qiymət riski daxil olmaqla); kredit riski; likvidlik riski və faiz dərəcələrinin dəyişməsinin pul vəsaitləri axınına təsir riski. Publik Hüquqi Şəxsin risklərin idarə olunması üzrə proqramı, maliyyə risklərinin qabaqcadan müəyyən edilə bilinməməsi amilinə cəmləşdirilmişdir (fokusuna yığılmışdır) və Publik Hüquqi Şəxsin fəaliyyətinin maliyyə nəticələrinə potensial əlverişsiz təsirinə minimallaşdırılmasına yönəldilmişdir. Publik Hüquqi Şəxs müəyyən risklərin hədcinqləşdirilməsi üçün törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir.

(a) Valyuta riski

Publik Hüquqi Şəxs beynəlxalq iqtisadi əlaqələrə sahibdir və ona görə də, xarici valyuta kurslarının (əsasən, ABŞ dollar, Avro və s.) dəyişməsindən valyuta risklərinə meyillidir. Gələcək kommersiya sövdələşmələri, tanınmış aktivlər və öhdəliklər, həmçinin xarici şirkətlərə netto-investisiyalara münasibətdə mübadilə kurslarının dəyişməsi riski mövcuddur.

(b) Qiymət riski

Publik Hüquqi Şəxs mallar üzrə qiymət riskinə mübtəla deyildir. Qiymətlər xidmət bazarında tələbatdan, göstərilən xidmətlərin keyfiyyətindən və bu xidmətləri təklif edən digər şirkətlərlə rəqabətdən formalaşır və tənzimlənir.

(c) Kredit riski

Publik Hüquqi Şəxs əhəmiyyətli kredit risklərinə mübtəla deyildir. Publik Hüquqi Şəxsdə etibarlı kredit tarixinə məxsus olan alıcıların ödəmə qabiliyyətli olmasına inamı təmin edən prosedurlar işlənmişdir. Törəmə alətlərlə sövdələşmələr və pul əməliyyatları yalnız yüksək ödəmə qabiliyyəti olan maliyyə institutları üçün kredit riskini məhdudlaşdıran prosedurlar işlənmişdir.

(d) Likvidlik riski

Likvidlik riskinin ehtiyatkarlıqla idarə edilməsi pul vəsaitləri və dövriyyədə olan qiymətli kağızların kifayət qədər həcmnin saxlanması, açılmış kredit xəttləri vasitəsilə adekvat maliyyələşmə imkanlarını və ortaya çıxan biləcək disbalans hallarında operativ idarəetmə imkanlarını nəzərdə tutur.

(e) Faiz dərəcəsinin dəyişməsinin pul vəsaitləri axınına təsiri riski

Publik Hüquqi Şəxs faiz gəliri gətirən əhəmiyyətli məbləğdə aktivlərə malik olduğundan, mənfəət və pul vəsaitlərinin əməliyyat axınları, əsasən bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsindən asılıdır.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq əməliyyatları

Törəmə maliyyə alətləri müvafiq sövdələşmələrin (kontraktların) bağlanma tarixinə ilkin balans dəyəri ilə uçota alınır: sonradan ədalətli dəyəri yenidən qiymətləndirmə tələb edilir. Bu qaydada müəyyən edilmiş gəlirlər və zərərlər maliyyə alətlərinin hedcinq ələti kimi təsnifləşdirilməsindən asılıdır.

Ədalətli dəyərin hedcinqləşdirilməsi

Publik Hüquqi Şəxs tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi ələti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda hedcinqləşmə riskinə aid olan hedcinqləşdirilən maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi ilə birlikdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi

Publik Hüquqi Şəxs tərəfindən pul vəsaitləri axınının hedcinqləşdirilməsi ələti kimi təsnifləşdirilən törəmə alətlərin

ədalətli dəyərinin dəyişməsinin effektiv hissəsi kapitalın tərkibində tanınır (bu dəyişmənin effektiv olmayan hissəsi mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir).

Xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu tətbiq edilməyən törəmə alətlər

Bir sıra maliyyə alətləri xüsusi hedcinqləşdirmə əməliyyatı uçotu qaydalarına aid edilmir. Hedcinqləşdirmə əməliyyatları tətbiq edilməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi birbaşa mənfəət və zərərlər haqqında hesabatda əks etdirilir.

3. Əhəmiyyətli mühasibat təxminləri və fərziyyələri

Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanması rəhbərlikdən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiq edilməsini və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə olunmasını tələb edir. Faktiki nəticələr bu ehtimallardan fərqlənə bilər.

Ehtimallar və əsas mülahizələr mütəmadi qaydada nəzərdən keçirilir. Mühasibatlıq ehtimallarında dəyişikliklər həmin dəyişikliklərin edildiyi dövrdə və onların təsir etdiyi gələcək dövrlərdə tanınır.